

11 LISTOPADA - DZIEŃ ODZYSKANIA NIEPODLEGŁOŚCI

W ciągu zaledwie czterech lat Wielka Wojna zmieniła świat. To, co wcześniej wydawało się niemożliwe – niepodległość Polski – stała się rzeczywistością po 123 latach zaborów.

11 listopada obchodzimy Narodowe Święto Niepodległości. Z tej okazji przedstawiamy 11 faktów na święto niepodległej Polski.

1. 10 listopada

Rankiem 10 listopada komendant Józef Piłsudski wysiadł ze specjalnego pociągu z Berlina na Dworcu Wiedeńskim w Warszawie. Wracał do domu po 16 miesiącach uwięzienia w twierdzy w Magdeburgu. Legendę polskiej walki o niepodległość powitali na peronie przedstawiciele Rady Regencyjnej (najwyższego ciała Królestwa Polskiego ustanowionego przez władze niemieckie i austro-węgierskie w 1917 roku), komendant Polskiej Organizacji Wojskowej i oficerowie. Tego dnia różne delegacje tłoczyły się do komendanta Piłsudskiego – tylko przed obiadem przyjął ich 23. Po południu komendant złożył wizytę swojej partnerce Aleksandrze Szczerbińskiej i po raz pierwszy zobaczył ich 9-miesięczną córkę Wandę. Rada Regencyjna zwołała na godzinę 16:30 spotkanie w pałacu arcybiskupim przy ulicy Miodowej, podczas którego podjęła decyzję o przekazaniu Piłsudskiemu zwierzchności nad tworzącym się wojskiem i powierzyła mu misję utworzenia rządu.

2. 11 listopada

Decyzję ogłoszono kolejnego dnia, po burzliwej nocy, podczas której komendant Piłsudski przyjął przedstawicieli Niemieckiej Rady Żołnierskiej, dowodzącej niemieckim garnizonem w Warszawie. Zgodnie z umową niemieccy żołnierze w zamian za gwarancję bezpiecznego powrotu do kraju mieli pozostawić wyposażenie, w tym broń i amunicję. W nocy polskie oddziały i polscy harcerze spontanicznie zabrali się do rozbrajania Niemców.

Co ciekawe, tego dnia nie nastąpiły w Polsce dalsze przełomowe wydarzenia. Piłsudski następnego dnia przejął obowiązki głównodowodzącego polskiej armii i ogłosił powszechny pobór do wojska, w odpowiedzi na co w ciągu miesiąca zaciągnęło się 100 tysięcy ochotników. Rada Regencyjna została oficjalnie rozwiązana 14 listopada, tego samego dnia Piłsudski powierzył Jędrzejowi Moraczewskiemu stworzenie rządu. 22 listopada wydał on dekret „o najwyższej władzy reprezentacyjnej Republiki Polskiej”, na mocy którego Piłsudski stał się tymczasowym Naczelnikiem Państwa.

Dlaczego zatem 11 listopada? Data ta była pierwotnie obchodzona przez legionistów, głównie o profrancuskiej orientacji, którzy byli najbliższym otoczeniem Piłsudskiego. Wybór padł na ten dzień, ponieważ to 11 listopada podpisano w Compiègne zawieszenie broni, ostatecznie przypieczętujące porażkę Niemiec. Wiele krajów, w tym Francja i kraje Brytyjskiej Wspólnoty Narodów, świętuje ten dzień do dziś.

3. Józef Piłsudski

Wojownik o wolność, ofiara narodowej sprawy, sybirak, więzień cara i kanclerza, współzałożyciel Polskiej Partii Socjalistycznej, komendant Legionów... Legenda Polski powstającej z popiołów. Zwolniony z więzienia w listopadzie 1918 roku wrócił do kraju, gdzie do 1922 roku był Naczelnikiem Państwa i najwyższym dowódcą armii, między innymi podczas wojny polsko-sowieckiej. W maju 1926 Piłsudski przeprowadził zamach stanu i przejął władzę w Polsce – sprawował ją do śmierci w 1935 roku.

Przeszedł do historii także jako ostry komentator, który nigdy nie oszczędzał przeciwników ani w słowach, ani w żartach.

4. Ojcowie Niepodległości

Przywrócenie polskiej państwowości po 123 latach zaborów było nie tylko przełomem, ale i wyzwaniem, któremu starały się podołać różne kręgi. Dziś uznaje się sześcioro „ojców niepodległości” za liderów tego procesu – byli to Ignacy Daszyński, Roman Dmowski, Wojciech Korfanty, Ignacy Paderewski, Józef Piłsudski i Wincenty Witos. Reprezentowali różne opcje polityczne, mieli różne poglądy społeczne, byli różnych wyznań, ale byli zdolni działać razem dla wspólnego celu.

5. Depesza

16 listopada głównodowodzący polskiej armii podpisał depeszę notyfikującą „rządom wszystkich państw wojujących i neutralnych ustanowienie istnienia Państwa Polskiego Niepodległego, obejmującego wszystkie ziemie zjednoczonej Polski”.

Zespół Szkół Ekonomicznych im. Stefana Żeromskiego w Legnicy

Nadano ją kilka dni później z radiostacji w warszawskiej Cytadeli, odebranej Niemcom. Warto wspomnieć, że „Polska” była dla wielu terminem nieznanym – powracała na mapę świata po 123 latach. Depesza została wysłana do władz Francji, Stanów Zjednoczonych, Wielkiej Brytanii, Niemiec, Japonii i Włoch.

Później radiostacja odegrała bardzo ważną rolę podczas bitwy warszawskiej w 1920 roku. Nadawała alfabetem Morse’a fragmenty Biblii, by zakłócać komunikację radiową Armii Czerwonej.

6. Punkt 13

8 stycznia 1918 roku prezydent USA Thomas Woodrow Wilson przedstawił Kongresowi zarys programu pokojowego, który położył podstawy dla ustanowienia trwałego i sprawiedliwego porządku światowego po zwycięstwie aliantów w I wojnie światowej. Program ten przeszedł do historii jako 14 punktów Wilsona i stanowił podstawę dla zawieszenia broni podpisanego 11 listopada 1918 roku w Compiègne, które zakończyło działania wojenne.

Punkt 13 zakładał utworzenie niepodległego państwa polskiego z dostępem do morza. Według planu przywrócone, politycznie i gospodarczo niezależne państwo polskie miało zostać ustanowione „na terytoriach zamieszkałych przez ludność bezsprzecznie polską”, a integralność terytoriów tego państwa „powinna być zagwarantowana przez konwencję międzynarodową”.

W 1918 roku zwycięskie kraje jednogłośnie popierały potrzebę istnienia niepodległego polskiego państwa.

7. Mapa

Przez 123 lata pod cudzymi rządami Polski nie było na mapach. W 1918 jej terytorium dopiero zaczynało się kształtować i istniała ogromna nadzieja na powrót do granic z 1772 roku.

Koniec wojny oznaczał początek jednoczenia terenów II Rzeczypospolitej – procesu znaczonego licznymi walkami. W grudniu 1918 roku wybuchło powstanie wielkopolskie – Polacy z terenów pod rządami Prus domagali się przyłączenia do tworzącego się państwa. Zgodnie z postanowieniami traktatu wersalskiego na niektórych terenach przeprowadzono plebiscyty – na Warmii i Mazurach oraz Śląsku. Na Śląsku doszło do walki zbrojnej w reakcji na niemieckie represje wobec Polaków – trwała ona do 1922 roku, kiedy polskie oddziały przekroczyły granicę i przejęły kontrolę administracyjną nad tymi terenami. Rozgorzał konflikt z Czechosłowacją o Śląsk Cieszyński. Granica wschodnia była kwestią otwartą, co doprowadziło do wybuchu wojny polsko-sowieckiej i słynnego „cudu nad Wisłą”. Bitwa stoczona pomiędzy 12 a 25 sierpnia 1920 roku zakończyła się polskim zwycięstwem i jest uważana za jeden z kamieni milowych w historii świata. Nie tylko zapewniła Polsce niepodległość, ale także uchroniła Europę przed rozprzestrzenianiem się komunizmu i sowieckiego totalitaryzmu.

8. Polska A + Polska B = Polska

Rozwój cywilizacyjny w XIX wieku nie był równomierny w trzech częściach podzielonej Polski – przywrócone państwo stanęło z tego powodu przed szeregiem zewnętrznych i wewnętrznych wyzwań. Przed 123 lata terytorium Polski było podzielone między trzy sąsiedzkie imperia. Różniło je niemal wszystko: języki urzędowe, dominujące wyznania, waluty, systemy prawne, edukacyjne, dysproporcje w rozwoju przemysłowym, a nawet rozstaw torów kolejowych. Nowe władze musiały rozwiązać te kwestie, dlatego integracja Polski A, czyli bardziej rozwiniętych terenów dawnego zaboru pruskiego, z Polską B, czyli ziemiami dawnych zaborów rosyjskiego i austriackiego, była jednym z głównych celów kolejnych rządów w latach 1918-1939.

9. 8 godzin

Jednym z najbardziej innowacyjnych osiągnięć rządu stworzonego przez Józefa Piłsudskiego, a kierowanego przez Jędrzeja Moraczewskiego, było wprowadzenie ośmiogodzinnego dnia pracy w przemyśle i handlu. Wówczas w Europie była to wciąż nowość. Co więcej, zalegalizowano związki zawodowe i prawo do strajku oraz wprowadzono ubezpieczenie zdrowotne. Podkreśla się, że rząd Moraczewskiego ustanowił polityczną i obywatelską równość dla wszystkich obywateli, bez względu na ich pochodzenie, wyznanie czy narodowość. Obywatele mogli cieszyć się wolnością wyznania, poglądów, prasy i zgromadzeń, a dzieci zyskały prawo do darmowej powszechnej edukacji.

10. Kobiety do urn!

Atmosfera umożliwiła także polityczną emancypację kobiet. Sto lat temu polskie kobiety były jednymi z pierwszych w Europie, które uzyskały prawo głosu w wyborach. Co ciekawe, po raz pierwszy przyznał im je już rząd tymczasowy Ignacego Daszyńskiego, utworzony 7 listopada 1918 roku. Ostatecznie aktywne i bierno prawo wyboru dla kobiet ustanowił dekretem z 28 listopada 1918 roku Naczelnik Państwa Józef Piłsudski.

Nowe prawo stanowiło, że „wyborcą do Sejmu jest każdy obywatel państwa bez różnicy płci” oraz „wybieralni do Sejmu są wszyscy obywatele (lki) państwa, posiadający czynne prawo wyborcze”. Pierwszymi postankami na Sejm były Gabriela Balicka, Jadwiga Dziubińska, Irena Kosmowska, Maria Moczydłowska, Zofia Moraczewska, Anna Piasecka, Zofia Sokolnicka i

Zespół Szkół Ekonomicznych im. Stefana Żeromskiego w Legnicy

Franciszka Wilczkowiakowa — osiem świetnie wykształconych przedstawicielek różnych obozów politycznych. Historycy podkreślają, że prawa kobiet były szeroko akceptowane w młodym polskim państwie, co odzwierciedlało między innymi powszechny szacunek dla wkładu kobiet w odzyskanie niepodległości.

11. Odzyskany 11 listopada

11 listopada to data symboliczna. W tych dniach – jak wspominał lata później Piłsudski – Polska powstała do istnienia.

11 listopada nie od razu stał się świętem narodowym. Dyskusje na temat powszechnie uznawanej daty przywrócenia państwa polskiego trwały przez niemal całe dwudziestolecie międzywojenne i 11 listopada został ogłoszony świętem narodowym prawie 20 lat po wydarzeniach, które upamiętnia – w kwietniu 1937 roku.

Po II wojnie światowej i utworzeniu Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej święto zostało zniesione, ale nie zapomniane. 11 listopada był okazją, by zademonstrować swoją opozycyjność wobec systemu komunistycznego. Po raz pierwszy władze uległy publicznej presji 11 listopada 1981 roku, składając wieńce na Grobie Nieznanego Żołnierza w Warszawie i wprowadzając ten dzień do kalendarza oficjalnych obchodów. Nie trwało to jednak długo – demonstracje na 11 listopada rozbiła milicja. W 1989 roku 11 listopada ponownie został ustanowiony świętem narodowym. Obchodzony jest co roku jako Narodowe Święto Niepodległości.

źródło: gov.pl

Tekst powstał na podstawie artykułu serwisu ["Poland.pl „11 Facts on 11.11”](#)